

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

123. De causis, per quas Pontifex solet in matrimoniis dispensare. Ex p. 8.
tra. 3. res. 93.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76359](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76359)

cessari inter ligatos impedimento cognationis legalis spiritualis, & publicae honestatis. Et ideo Perez ubi supra, sic ait: [Dico, non esse necessario exigendam copulam habitam ante commissio-

dis providentia Summi Pontificis praesumendum, nunquam sit) communiter tantum erit veniale, poterit tamen in duobus eventibus esse lethale. 2. Primo, cum Pontifex sub peccato lethali tenetur ad dispensandum propter bonum commune, ut cum necessarium esset, Regem Hispaniae contrahere matrimonium cum Regina Galliae ad maiorem fidei dilatacionem, vel cum Pontifex eodem modo tenetur dispensare propter urgentem necessitatem alicuius privati hominis, ut cum quis existens in domo suae consanguinitate certiorum, se esse in gravissimo periculo committendi peccatum luxuriae cum illa, & non posset ab eius domo separari sine publico totius populi scandalo.

RESOL. CXXII.

An dispensationes possint revocari ad libitum? Et quid, si gratis dispenses Pontifex, & non per modum contractus. Et docetur in duobus casibus peccare mortaliter Pontificem, si dispensationem revocaret. Et advertitur non posse dispensationes in foro conscientiae concessas revocari absque causa sufficienti? Ex part. 8. tit. 3. Ref. 89.

RESOL. CXXIII. De causis, per quas Pontifex solet in matrimoniis dispensare. Ex p. 8. tit. 3. Ref. 93.

§. 1. Respondeo, quod in genere loquendo, causa ad dispensandum legitima censetur extinctio magnae litis, pax consanguineorum, quae aliter, quam inito matrimonio non conciliabitur, evitatio scandali, quod alioquin merito timeretur inter cognatos propter periculosam, & suspectam aliquorum conversationem, vel quod nisi mulier matrimonium, cum certo inerat, famae iacturam sit passura, quae causa cum valide rationabiles iudicentur, ut dispensetur quando matrimonium nondum fuit contractum, longe potiori iure censendae sunt sufficientes, ut dispensetur, quando matrimonium bona fide contractum est cum impedimento dirimente, eo quod in tali circumstantia facilius debeat dispensari: quia communiter maiora damna merito possunt timeri, si haec matrimonia dissolvantur, quam si non ineantur quae nunquam sunt contracta, & praesumpta legitima. 2. Sufficiens etiam causa censetur, si femina propter defectum dotis non possit facile inuenire sibi aequalem, & quidem in loco domicilij, quod colligi potest ex declaratione Cardinalium circa cap. 5. Concil. Tridentin. citatum, quia nimis molestum esset feminae, si cogeret nubere extra locum proprium, & a parentibus, & consanguineis separari, quod rursus moraliter est intelligendum; ita ut non desinat subesse haec causa, licet omnino pauci sint in eodem loco, quibus sine ampliori dote possint coniungi: cum non deceat libertatem matrimonij ita restringi. 3. Est etiam causa sufficiens dispensandi splendor generis, & amplitudo, unde oriatur: quod aliquis in suis patribus non possit facile sibi aequalem inuenire. Item si matrimonium inter aliquos sit necessarium ad conservandam illustrem familiam in eodem sanguine. 4. Sufficiens etiam causa censeri debet excellentia

LA N A E
O m n i a
T O . I I I . I V . V
E L I I I

Sup. hoc
duabus pa
cedentibus
Ref.

Alibi supra
in Ref. 111.
112. 113.
114. 115.
116. 117.
118. 119.
120. 121.
122. 123.
124. 125.
126. 127.
128. 129.
130. 131.

ta merita eius, qui petit dispensationem; valde enim facit ad bonum Ecclesie augendum, si persona de Republica, vel Ecclesia bene merita huiusmodi beneficia conferantur: inde enim fit, ut vel illa, vel similes magis excitentur ad præcæm pro Ecclesia gerendum. Qua ratione potest cõseri abunde sufficiens causa, quod Rex, vel magnus Princeps quibus patet, quod facilius possit dispensari cum magnis, quam cum hominibus communibus, ex quorum coniunctione commune bonum non ita potest promoveri.

5. Et omnes has causas enumerat Villalobos in Summa tom. 1. tractat. 14. diff. 28. num. 6. vbi sic ait. Sañalan los Doctores muchas causas; que suelen aceptar su santidad, como iustas. La primera, el acabarse con esso un grande pleyo: y a esta se reduce el evitar el escandalo; porque con la dispensation se quita en esso gran pecado. La 2. es la estrechez a del lugar, que no se puede casar con su yqual, porque no le ay: y tambien aunque el lugar sea grande, si la parentela de muger esta tan escañada, que no se halla en el su y qual con quien se pueda casar, sino es que sea pariente. La rason desto, porque conuiene que los matrimonios se hagan entre personas yguales, como prouena latamente Tiraquelo, y el restran Castellano dize: si quieres bien casar, casa con tu yqual. Y no es menester para verficar esta causa, que se busque punitualissimamente todo el lugar, que basta que la mayor parte de los de la ciudad, o lugar donde viene, de sus yguales se ay parientes; que no se ha apretar tanto una muger, que le obliguen a casar se con uno solo, o uno de dos, sino que den a escoger; porque los matrimonios han de ser libres, y no todas las personas son a proposito, que son menester muchas condiciones para que una persona sea yqual, como tiene Sanchez con otros. Y no es menester para verficar la narrativa, se busquen los lugares circunuecinos, que no han de obligar a la muger que se casó fuera de su lugar: assi lo declararon los Cardinales al Arceobispo de Milan el año de mil y quinientos y seienta, cuya declaracion refiere Sanchez, por esta palabras: Clausula illa, que dispensationis; occasione dotis, incompetenti apponi solet, videlicet, quia virum non consanguineum, vel affinem paris conditionis inuenite inquit, verficatur, & iustificatur per diligentiam dumtaxat præstitam in ipso loco mulieris, & non in locis circunuecinis. Otra declaracion de Cardinales al mismo tono refiere Prospero Farinacio. La tercera causa, es saltarle a la muger la dote competente para poder casar con otro que sea su yqual, y no su pariente: y no se dira que carece de dote, quando tiene padres ricos a quien ha de heredar forcosamento, aunque no aya heredado: mas dirase pobre, y que no tiene dote, aunque tenga hermano rico que tiene voluntad de dotarla, mientras no ay pacto, o promesa que le obligue a dotarla. Estas causas pone Navarro, y ay para ellas algunas declaraciones de Cardinales en Prospero Farinacio. Mas siempre se ha de advertir, que quando dixeren, que no tiene dote, sea cessante fraude, & dolo, que no aya renunciaciones engañosas: porque si esso buiesse, y se dixesse al Pontifice, es sin duda que no dispensaria.

6. Otras causas ponen tambien los Doctores. La primera, quando el matrimonio se hizo con buena se: y parecio ser nulo por algun impedimento occulto, y aya ya hijos. La segunda, ser muy benemerita la persona con quien se dispensa, como es uno que ha hecho grandes hazañas en la guerra; para que se animen otros a hazer otro tanto. La tercera, el conseruar en la misma parentela alguna grande hacienda, que conuiene a la Republica tener niernos y buessos: esto

es; que tenga familias ricas. La quarta el conseruar la familia ilustre en la misma sangre: y por esta causa refiere Enriquez, que dispense Gregorio XIII. con D. Luyaz Condesa de Santa Gadea para casarse con suyo, con quien auia estado casada una hermana suya; y ella venia becho voto de castidad. Hucusque Villalobos, cui adde Ochagauiam de Sacrament. tract. 4. de Matrim. disp. 6. num. 7. & Seg. Conink de Sacrament. disput. 33. dub. 5. Sanchez lib. 8. disput. 19. Hortadum disputat. 26. dub. 3. n. 13. Auersa de sacram. Matrim. quast. 19. sect. 4. Baumium in Theol. mor. tom. 1. tractat. 12. quast. 2. prop. 5. & alios penes ipsos.

7. Notat tamen Ochagauia vbi supra, quod vt matrimonium sit inter æquales, non est attendenda sola æqualitas in genere, & diuitiis, sed etiam in moribus, & ne vir sit valde dispar in ætate, nec filius ex alio matrimonio habeat, vel sit asperi ingenij, aut femina hos defectus patiatur respectu viri.

8. Et apponam etiam hæc verba eiusdem Ochagauia sic asserentis. Iusta est causa dispensandi in tertio gradu consanguinitatis, cum aliqui consanguinei constituti sunt hæredes sub ea conditione, non adquirendi hæreditatem, nisi inter se matrimonio copulerent, imò est causa ad dispensandum in consanguinitatis impedimento sufficiens, cum patrimonium feminae magna ex parte sit litibus implicatum, & non reperitur aliquis extraneus cum ea volens matrimonium contrahere, qui ita lites penetrare queat, ac ille consanguineus, qui se offert in sponsum, propter quam rationem nouimus his annis dispensasse Pontificem.

9. Pauper autem dicitur filia, quando non habet ius ad aliqua bona, que efficiant dotem competentem, etiam si habeat parentes diuites, vt in his Regnis Nauarra nostra, vel Aragonia, in quibus, licet parentes sint diuites, tamen secundum ius commune cuiuslibet possunt liberè bona sua dare, vel post mortem relinquere, quibusdam quaque florent, vel aliis rebus parui momenti relictis filiis, vel cum legitima debita filia non est sufficiens ad dotem competentem constituendam, nisi à patre ex bonis liberis suis augeatur: licet enim hæc filia à parentibus vehementer diligatur, & ideo spem habeat magnam dotem consequendi, adhuc tamen pauper iure optimo reputatur, dum non habet ius iustitiæ ad bona sufficientia sibi. Ita sentit optimè Nauarrus lib. 1. consiliorum in 2. edit. tit. de rescript. consil. 19. Præterea femina verè inops appellanda est, ita vt ratione inopiæ facilius ei possit concedi dispensatio, quando non quidem gratia obtinendæ dispensationis, quia huiusmodi factum potius ei nocere deberet, sed propter altos fines bonis renunciauit. Ita ille.

10. Aduerte etiam hic cum Hurtado Primò, aliquando plures causas aggregatas sufficere, quarum singula non sufficient. Secundo, facilius possit dispensari in impedimento post matrimonium bona fide saltem vnus publicè celebratum, imò tunc regulariter sufficere, fuisse contractum; quia ex separatione contrahentium graui incommoda regulariter oriuntur, præsertim quando matrimonium fuit consummatum, & maximè, quando iam fuit proles genita.

RESOL. CXXIV.

An si aliqua femina remaneret innupta propter deformitatem. v. g. sed in dispensationis peritione ponitur, quod remaneret innupta, ex defectu dotis, quaritur;